

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 16-yanvar "Oliy ta'lim tizimida dual ta'limni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 14-sonli qarori. <https://www.lex.uz/search/ext?&lang=4&okoz=7296>
2. Бабаходжаева Л.Г. Педагогические основы проектирования личностно-ориентированной интеллектуальной системы обучения. -Тошкент: «Фан», 2011. 120-б.
3. Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълим жараёнларини ахборотлаш-тиришни ташкил этиш ва бошқариш назарияси ва амалиёти. Автореф. дис. пед. фан. док. – Т.: 2007. 37-б.
4. Завялова О.А. Формирование элементов информационной компетентности учащихся на уроках с использованием Интернет-ресурсов. Интернет-журнал «Эйдос». 2010. – С. 21-28.
5. Осин А.В. Открытые образовательные модульные мультимедиа системы. – М.: «Издательский сервис», 2010. – С. 328.
6. Штеймарк О.В. Повышение качества знаний студентов педагогического вуза средствами цифровых образовательных ресурсов: Дисс. канд. пед. наук. – М.: 2011. – С. 178.

REZYUME. Ushbu maqolada axborot-ta'lim muhitini shakllantirish va axborot ta'lim resurslaridan foydalanish orqali dual ta'lim tizimining sifatini oshirish masalasi ko'rib chiqilgan. Axborot ta'lim resurslaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishda katta ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. Maqola o'qituvchilar va ta'lim muassasalariga axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish bo'yicha tavsiyalar beradi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается повышение качества дуального образования через формирование информационно-образовательной среды и использование информационно-образовательных ресурсов. Подчеркивается важность эффективного использования информационных образовательных ресурсов для повышения качества образования. Статья предлагает рекомендации по интеграции информационных технологий в образовательный процесс для преподавателей и образовательных учреждений.

SUMMARY. This article discusses improving the quality of dual education through the formation of an information-educational environment and the use of information-educational resources. The article emphasizes the importance of effectively utilizing information educational resources to improve education quality. It offers recommendations for educators and educational institutions on integrating information technologies into the educational process.

O'QITUVCHILARIDA PEDAGOGIK FAOLIYATNI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Sh.M.Tohirova – o'qituvchi

University of Business and science nodavlat oliy ta'lim muassasi

Tayanch so'zlar: pedagogika, o'qituvchi, mahorat, ta'lim-tarbiya, texnika, qobiliyat, qadriyat, urf-odat, jarayon, layoqat.

Ключевые слова: педагогика, учитель, мастерство, образование, методика, способность, ценность, традиция, процесс, компетентность.

Key words: pedagogy, teacher, skill, education, technique, ability, value, tradition, process, competence.

Hozirgi zamon pedagogikasi fani har bir o'qituvchidan kasbiy jihatdan yetuk bo'lishni va pedagogik mahorat va qobiliyatni, mahoratni to'liq egallagan bo'lishlikni talab etmoqda Pedagogik mahoratga va qobiliyatga, texnikaga ega bo'lmasdan turib haqiqiy o'qituvchi bo'lish mumkin emas degan tushuncha kelib chiqadi. O'zida pedagogik mahoratni va qobiliyatni umumlashtirgan inson bolalarni seva oladi, ular uchun jonini fido qila oladi, ularga haqiqiy ustoz bo'la oladi. "Ta'lim-tarbiyada o'qituvchi-murabbiylarning pedagogik mahoratini mukammal egallashi hal qiluvchi ahamiyatga egadir" [1:29]. Shu bois jahonning barcha oliy o'quv yurtlarida bu masalaga alohida yondashuv amalga oshirilmoqda.

Pedagogik, o'qituvchilik faoliyatini, yoshlarni o'qitish va tarbiyalash ishini samarali bajarish, ota-onalar va bolalarning izzat-hurmatiga sazovor bo'lish uchun ham kishida bu ishga layoqat, qobiliyat, qiziqish bo'lmog'i lozim. Boshqa kasblar kabi o'qituvchilik kasbiga ham yoshlar orasida pedagogik faoliyatga layoqatli, bolalar bilan til topib muomala qila oladigan, ilmi kishilarni tanlab olish kerak. "Pedagoglik kasbini tanlagan kishi avvalo sog'lom bo'lishi, so'zlarni to'g'ri va yaxshi talaffuz qila olishi, asablari joyida, vazmin bo'lishi darkor. Shuningdek, bolalarni yoqtirishi, ular bilan ishlashga mayli, boshqalar bilan muloqat qila olishi, xushmuomalaligiga, kuzatuvchanligi, keng fikrlay olishi, o'ziga va boshqalarga nisbatan

talabchanligi ham kishining pedagogik faoliyatga yaroqligini ko'rsatadi" [2:34]. Bu sifatlar kishida bor- yo'qligini tibbiyot xodimlari, ruhshunos, pedagoglar og'zaki va yozma savol - javoblar yordamida aniqlay oladi.

Pedagogik, o'qituvchilik faoliyatini, yoshlarni o'qitish va tarbiyalash ishini samarali bajarish, ota-onalar va bolalarning izzat-hurmatiga sazovor bo'lish uchun ham kishida bu ishga layoqat, qobiliyat, qiziqish bo'lmog'i lozim. Boshqa kasblar kabi o'qituvchilik kasbiga ham yoshlar orasida pedagogik faoliyatga layoqatli, bolalar bilan til topib muomala qila oladigan, ilmi kishilarni tanlab olish kerak. "Pedagoglik kasbini tanlagan kishi avvalo sog'lom bo'lishi, so'zlarni to'g'ri va yaxshi talaffuz qila olishi, asablari joyida, vazmin bo'lishi darkor. Shuningdek, bolalarni yoqtirishi, ular bilan ishlashga mayli, boshqalar bilan muloqot qila olishi, xushmuomalaligiga, kuzatuvchanligi, keng fikrlay olishi, o'ziga va boshqalarga nisbatan talabchanligi ham kishining pedagogik faoliyatga yaroqligini ko'rsatadi" [2:34]. Bu sifatlar kishida bor- yo'qligini tibbiyot xodimlari, ruhshunos, pedagoglar og'zaki va yozma savol - javoblar yordamida aniqlay oladi.

Pedagogik, o'qituvchilik faoliyatini, yoshlarni o'qitish va tarbiyalash ishini samarali bajarish, ota-onalar va bolalarning izzat-hurmatiga sazovor bo'lish uchun ham kishida bu ishga layoqat, qobiliyat, qiziqish bo'lmog'i lozim. Boshqa kasblar kabi o'qituvchilik kasbiga ham

yoshlar orasida pedagogik faoliyatga layoqatli, bolalar bilan til topib muomala qila oladigan, ilmi kishilarni tanlab olish kerak. “Pedagoglik kasbini tanlagan kishi avvalo sog‘lom bo‘lishi, so‘zlarni to‘g‘ri va yaxshi talaffuz qila olishi, asablari joyida, vazmin bo‘lishi darkor. Shuningdek, bolalarni yoqtirishi, ular bilan ishlashga mayli, boshqalar bilan muloqat qila olishi, xushmuomalaligiga, kuzatuvchanligi, keng fikrlay olishi, o‘ziga va boshqalarga nisbatan talabchanligi ham kishining pedagogik faoliyatga yaroqligini ko‘rsatadi” [2:34]. Bu sifatlar kishida bor- yo‘qligini tibbiyot xodimlari, ruhshunos, pedagoglar og‘zaki va yozma savol - javoblar yordamida aniqlay oladi.

Barcha yaxshi ishlar, bolani ezgulikka yetaklash, o‘qituvchining pedagogik mahoratiga ko‘p jihatdan bog‘liq. Buyuk alloma inson ruhiyatining muhandisi Abu Ali Ibn Sino o‘zining “Tib qonunlari” asarida shunday fikr bayon qiladi:

“O‘qituvchining barcha xatti - harakatlari ezgulikdan iborat bo‘lmog‘i lozim” [3:132].

“O‘qituvchi o‘z bilim malakasini oshirish usullarini puxta egallamog‘i, mustaqil ishlashini o‘rganmog‘i lozim” [4:127] - degan edi A. Jomiy.

“Pedagogik faoliyatning nazariy asosi kasbga oid bilimlardir. U faqatgina o‘z predmetini emas, balki pedagogika va psixologiyaga doir bilimlarini o‘zlashtirishi va ularni muntazam to‘ldirib borishi lozim. Ilmiy psixologik-pedagogik bilimlar sistemasining mavjudligi o‘qituvchiga faqat o‘z sinfini hamda ayrim o‘quvchilarni o‘rganish va ularning to‘g‘ri harakteristikasini tuzishgina emas, balki o‘quvchilar jamoasi bilan va uning har bir a‘zosining rivojlanishi istiqbollarini ham belgilash imkonini beradi. O‘qituvchi-tarbiyachining amaliy faoliyati bu ko‘plab pedagogik vazifalarni beto‘xtov hal qilishdir” [5:26]. O‘zining kasbga doir bilimlar to‘plamidan ijodiy foydalangan o‘qituvchigina ularni muvaffaqiyatli hal etishi mumkin.

“O‘quv jarayonini muvaffaqiyatli va serunum tashkil etishda o‘qituvchi va o‘quvchilarning mehnat faoliyatlarini chuqur o‘rganish muhim rol o‘ynaydi” [6:67].

“O‘quv jarayonini ilmiy asosda tashkil etishda uning psixologik-fiziologik tomonini tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki ma‘ruza va amaliy mashg‘ulotlarni o‘zlashtirishda talabalarining eshitish, ko‘rish, fikrlash xususiyatlarining qay darajada ekanligi, bunga muvofiq ravishda sarf bo‘ladigan mehnat alohida hisobga olinishi kerak” [7:130]. Shuning uchun o‘quv rejasini tuzishda va ulardagi fanlarni dars jadvallariga joylashtirishda har tomonlama o‘ylab ish yuritish maqsadga muvofiqdir. O‘qitish jarayonining fiziologik asosi sifatida reflekslar va signallar sistemalari haqidagi, oliy nerv faoliyati haqidagi ta‘limotdan foydalaniladi. Oliy nerv faoliyati haqidagi ta‘limotga ko‘ra, kishida ruhiy o‘zgarish va tassurot tashqi muhit natijasida yuz beradi va ichki faoliyat bilan o‘zaro bog‘liq bo‘ladi. Fiziologik va ruhiy jihatdan o‘qitish nazariyasining asosi oliy maktabda o‘qitish jarayoni uchun ham asos qilib olinadi hamda refleks va signallarga oid yangi tekshirishlar asosida to‘ldirib boriladi.

“Reflekslar shartli va shartsiz deb ikki turga bo‘linadi. Shartli refleks odam va xayvonlarga xosdir. Ularda doimiy ravishda ta‘sir va javob reaksiyasi mavjud bo‘ladi. Shartli refleks tashqi muhit ta‘siri bilan yuz bergan o‘zgarishlarga moslashish asosida paydo bo‘ladi” [8:167].

Shartsiz refleks bilan shartli refleks o‘zaro bog‘liq bo‘lib, shartli reflekslar shartsiz reflekslar asosida paydo bo‘ladi. Signal sistemalari ikki qismdan iboratdir: birinchi signal sistemasi kishining ko‘rish, eshitish, sezish, idrok etish va boshqa shartli qabul qilish a‘zolarida aks etadi.

Maktab xalq ta‘limi ishida birinchi toifaga kiruvchi, to‘la ma‘nodagi ijodkor muallimlar hal qiluvchi kuch hisoblanadilar.

“Darsning bilim berishdagi rolini, uning mas‘uliyatini sezgan har bir ilg‘or pedagog mashg‘ulotga puxta tayyorlanib, uni mazmunan boyitadi, tinmay izlanib, o‘qitishning yangi usullarini yaratib, maktab ta‘limida qo‘llashga aytiladi” [9:108].

Shu yo‘l bilan qirq besh daqiqa darsni yaxshi bir asar yanglig‘ o‘z o‘quvchilari ongiga singdiradi. Bunday fidoyi ziyobaxsh qalb egalari shaxsiy ijodiy jarayonini boyitishga munosib xissa qo‘shadilar. Shu tariqa har bir ijodkor o‘qituvchi o‘zining haqiqiy muallimlik mahoratini yaratadi.

“Dars o‘qitish jarayonining asosiy shaklidir. O‘qitish jarayoni shakllari ichida dars eng asosiysi hisoblanadi. U ancha murakkab va ko‘p mehnat talab qiladigan ishdir. Dars o‘tish uchun o‘qituvchi malakali bo‘lishi lozim, chunki boshlang‘ich sinfni o‘qitish o‘qituvchidan katta mahorat talab etadi. Har bir dars ishlanmasini tayyorlash esa haqiqiy ilmiy ishni eslatadi” [10:38].

Xalqimiz ma‘naviyatini yuksaltirishda milliy urf-odatlarimiz va ularning zamirida mujassam bo‘lgan mehr-oqibat, insonni ulug‘lash, tinch va osoyishta hayot; do‘stlik va totuvlikni qadrlash, turli muammolarni birgalashib hal qilish kabi ibratli qadriyatlar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda” [11:23].

Abu Rayhon Beruniy o‘z asarlarida bilim umuminsoniy qadriyatlarini o‘rganishning kaliti ekanligini alohida ta‘kidlaydi. Ilm-ma‘rifatpar odam jamiyat taqdiri, insonlar taqdiri uchun kurashuvchan, barcha yomonliklardan uzoqdir. «Ilmning foydasi ochko‘zlik bilan oltin kumush to‘plash uchun bo‘lmay, balki u orqali inson uchun zarur narsalarga ega bo‘lishdir» [12; 44-b] deb yozadi alloma.

Ushbu qadriyatlar ta‘lim-tarbiya asosida yosh avlod ongiga singdiriladi. Mamlakatimiz ta‘lim muassasalarida faoliyat ko‘rsatayotgan o‘qituvchilar va tarbiyachilarning pedagogik mahoratida umumbashariy qadriyatlar ularning ma‘naviy dunyosini naqadar keng ekanligini namoyon etadi. Buyuk allomalarimizning ta‘lim-tarbiyaga oid qarashlarida umuminsoniy va ma‘naviy qadriyatlarga bo‘lgan e‘tibor asosiy o‘rinda turgan. Ota-bobolarimiz qadimdan bebaho boylik bo‘lmish ilmu ma‘rifat, ta‘lim va tarbiyani inson kamoloti va millat ravnaqining eng asosiy sharti va garovi deb bilgan. Inson axloqi aqlga, xulqi va xatti-harakati esa ilm-fanni o‘rganishga hamda ma‘rifatga asoslangandagina ma‘naviy kamolotga erishadi. Allomalarining fikrlariga ko‘ra, “insonparvarlik g‘oyalarning amalga oshishi, ma‘naviy barkamollikka erishish, bilimli va ma‘rifatli bo‘lishga bog‘liq” [13:14]. Shuning uchun ham ular ilmlilikni umuminsoniy qadriyat darajasida ulug‘lab, jamiyatning barcha a‘zolarini ilm egallashga chaqirdilar, muallimlarning shijoatli faoliyatini qadrladilar.

“O‘qituvchi pedagogik mahoratini o‘zining halol faoliyati bilan takomillashtirib boradi. Ushbu mehnat natijasida inson komillik darajasida voyaga yetishi lozim, buning uchun ma‘naviyat va qadriyatlar yuksalishi, inson keng ma‘nodagi ma‘naviy shaxsga aylanishi kerak” [14:93].

O'qituvchi faoliyatining natijasi bo'lmish barkamol inson yuksak ma'naviyatni yaratadi va rivojlantiradi, umumbashariy qadriyatlarni asraydi. Uning o'quvchilar jamoasi bilan olib boradigan ta'lim-tarbiyaviy faoliyatidagi barcha yutuqlari ushbu qadriyatlar tufaylidir.

O'qituvchi o'z ustida ishlar ekan, kasb-kor malakasini oshirish bo'yicha aniq maqsadga muvofiq tavsiya va ko'rsatmalarga ehtiyoj sezadi, ular esa izchil bir tizimga solinmagan.

Ma'lumki, "o'qituvchi ta'lim-tarbiya jarayonining sub'ekti sifatida tayorgarlik darajasi, pedagogik mahorat va shaxs sifatлари bilan o'quvchilarning ahloqi, odobi va ma'nan rivojlanishlari komil inson bo'lib tarbiyalanishlarga bevosita ta'sir etadi" [15:29].

"O'qituvchining o'z malakasini uzluksiz takomillashtirib borish asosan quyidagi 4 yo'nalishda bo'ladi, ya'ni;

- kasbkor tayyorgarligi (o'zi o'qitadigan fani bo'yicha nazariy, uslubiy salohiyati);

- pedagogik mahorat (pedagogik va psixologik bilimlarni egallaganlik darajasi).

- pedagogik madaniyat (pedagog qobiliyat, texnika, takt va muomala madaniyati);

- shaxs sifatleri" [16:256].

Shuning uchun ham o'qituvchilar uchun o'z-o'zini baholashda obyektiv bo'lish, diagnostikalash vosita va usullarini bilish, eng asosiysi «o'zini bilmagan o'zgani bila olmaydi» qabilida ish tutishlari maqsadga muvofiq.

"O'qituvchilar asosan malaka oshirish kurslari va kursdan kursgacha bo'lgan davrda mustaqil bilim olish bilan umumpedagogik mahoratlarini takomillashtiradilar" [17:95].

"O'qituvchi o'z-o'zini tarbiyalashi uchun, avvalo o'zini atroflicha chuqur o'rganishi, o'z ishidagi yutuq va kamchiliklarni ko'ra olishi kerak. O'z-o'zini o'rganish va boshqa kishini anglash uchun ham zarurdir" [18:146]. Boshqa yutuqlarni o'rganmay, o'zini boshqalar bilan qiyos qilmay turib, o'zini shaxs sifatida o'rganish mumkin emas. O'zini anglash, o'zini baholash xususiyati boshqa kishilar bilan munosabat jarayonida, birgalikdagi faoliyat vaqtida tarkib topadi.

"Pedagogik vazifasi - faqat irodaviy fazilatlar doirasini ko'rsatib berishdan, ularning muhim ahloqiy prinsiplari bilan ichki aloqasini ochib berishdan tashqari o'z irodasini o'zi tarbiyalashga intiluvchi o'quvchiga yordam berish, irodaviy fazilatlarini rivojlantirishning qanday usullari kam samarador va qaysi birlari jiddiy yordam bermasligini ko'rsatishdan iboratdir" [19:12]. Agar pedagogik adabiyotda ta'rif-tasvirlanayotgan yoshlar qo'llayotgan sodda va yasama usullarga e'tibor beradigan bo'lsak, yana ham muhimdir.

"O'qituvchi o'z-o'zini tarbiyalash bilan birga o'z ustida tinmay ishlab, o'zining g'oyaviy- siyosiy ongini doimiy ravishda o'stirib va pedagogik mahoratini takomillashtirib boradi" [20:12].

"Ilg'or o'qituvchi hamma vaqt pedagogika sohasidagi yangiliklarni bilishga intiladi, boshqa o'qituvchilarning tajribalaridan foydalanishga hamda o'z shaxsiy tajribalaridan foydalanishga, hamda o'z shaxsiy tajribalarini umumiy lashtirishga harakat qiladi" [21:32].

Iroda va xarakterni shakllantirishda o'z-o'zini tarbiyalash. "O'qituvchilik faoliyatida o'qituvchi xakteri muhim ahamiyat kasb etadi" [22:95]. Bunda iroda, his-tuyg'ularini boshqarish katta ahamiyat kasb etadi. O'zini o'zi tarbiyalash ma'lum natijalarga olib kelishi lozim. Bunda: o'zini idora eta olish, yaxshi kayfiyat, o'ziga buyruq berish, ishontirish, shaxsiy rejimga rioya qilish va o'z qoidasiga ega bo'lish.

"Yoshlarda mustaqil ravishda bilim olish va uni hayotga qo'llash ko'nikmalarini hosil qilish, axloq va odobni yaxshilash zarurati talabalik davrida shakllanadi" [23:56].

Yoshlarni talaba bo'lganiga qadar ota-onasi, maktab o'qituvchilari, qarindosh-urug'i, mahalla-kuy nazorat qilib borsa, talaba bo'lgandan keyin bu nazorat susayib ketadi. Bu holatni talabaning o'zi anglab yetishi lozim, shundan keyin boshqaruv nazariyasining asosiy tamoyili, tushuncha va qoidalarini egallagan xolda o'zini-o'zi tarbiyalay boshlashi kerak.

Hozirgi kun o'quvchilarini zamon talabiga mos o'qitish, tarbiyalash, rivojlantirish bilan bir qatorda ta'limni ularning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etishni taqozo etmoqda Bu jamiyatga o'z qarashlari shakllangan, keng fikrga ega, ijodkor, qobiliyatli, egallagan bilimlarini hayotga tadbiq eta oladigan davr talabiga mos yashash, mehnat qiladigan, madaniyatli, odob-ikromli, odamgarchilik xususiyatlarga ega bo'lgan, jismoniy jihatdan barkamol yoshlarni tarbiyalash talabini qo'yimoqda.

Har bir o'qituvchi darsga tayyorgarlik ko'rar ekan, unga yengil - yelpi, yuzaki qaramasdan, balki uning mas'uliyatini bilgan holda sidqidildan yondashish kerak. bu mas'uliyat, ayniqsa, boshlang'ich sinf o'qituvchilaridan talab qilinadi. Chunki bolalarga ilk poydevorni boshlang'ich sinf o'qituvchilari quradilar. Berilgan ta'lim, qurilgan poydevor qanchalik mustahkam bo'lsa, kelajakka ishonch shunchalik ortaveradi. Yosh avlodni to'g'ri tarbiyalash, ilmli, zukko, ma'naviyatli qilib yetishtirish esa o'qituvchi va murabbiylar qo'lidadir. Shunday ekan, har bir o'qituvchi ilm berar ekan, avvalo bolalarni sevib, ularni kelajakka ishonch ruhida tarbiyalab, o'z fanini chuqur bilgan holda sidqidildan dars o'tmog'i kerak.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, o'qituvchilarni pedagogik faoliyatni shakllantirish, nafaqat ularning o'ziga xos xususiyatlarni rivojlantirishga, balki umumiy bilim va ko'nikmalarini oshirishga ham xizmat qiladi. Jumladan, ushbu jarayon orqali o'qituvchilar o'z qobiliyatlaridan oqilona tarzda boshqarishga o'rganadilar, bu esa kelajakda mustaqil va muvaffaqiyatli insonlar sifatida shakllanishlariga yordam beradi, chunki bu kelajakdagi rivojlanishlariga katta ta'sir ko'rsatadi.

Adabiyotlar

1. Jumaev A. O'qituvchi shaxsi shakllanishining ayrim masalalari. // Pedagogik ta'lim. –Toshkent: 2007. 29-b.
2. Almetov N.Sh. Pedagogika. O'quv qo'llanma. – Almaati: 2001. 34-b.
3. Pedagogika. A.Q.Munavvarovanning umumiy tahriri ostida. – Toshkent: "O'qituvchi", 1993. 132-b.
4. Jumaev A. Ijtimoiy faol o'qituvchi shaxsi shakllanishining pedagogik-psixologik omillari. Uslubiy qo'llanma. - Toshkent: 2008. 127-b.
5. Jumaev A. O'quvchilarning kasb tanlash motivlari. "O'quvchilarni uzluksiz kasb-hunarga yo'naltirishning istiqbollari". Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. –Toshkent: Xalq ta'limi vazirligi. 2008. 26-b.

6. Mahkamov U. O'quvchilarning axloqiy madaniyatini shakllantirish muammolari. – Toshkent: "O'zbekiston", 1993. 67-b.
 7. Muslimov N.A. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy shakllantirish. Monografiya. –Toshkent: "Fan", 2004. 130-b.
 8. Davletov K.D. va b. O'quvchi yoshlarni ishga va ishlab chiqarishga tayyorlash. –T.: "O'qituvchi", 1984. 167-b.
 9. Mavlonova R. va boshqalar. Pedagogika – Toshkent: "O'qituvchi", 2001. 108-b.
 10. Hoshimov K. va boshq. Pedagogika tarixi (pedagogika oliy o'quv yurtlari va univ-tlar talabalari uchun qo'll. – Toshkent: "O'qituvchi", 1996. 38-b.
 11. Ishmatov Q. Pedagogik texnologiya. –Namangan: NamMTI. 2004. 23-b.
 12. Abu Rayhon Beruniy. O'ylar, hikmatlar, naqlar, she'rlar. 44-b.
 13. Avloniy Abdulla. Turkiy guliston yohud axloq. – Toshkent: "O'qituvchi", 1993. 14-b.
 14. Ziyomammedov B. Ma'rifat asoslari. – Toshkent: "Chinor ENK", 1998. 93-b.
 15. Davletshin M.G. Qobiliyat va uning diagnostikasi. – T.: "O'qituvchi", 1997. 29-b.
 16. Holiev I., Xusanov J. Kasb-hunar ta'limi: Texnologiya Ma'naviyat. Mahorat. -T.: "O'qituvchi". 2003. 256-b.
 17. Ishmatov Q. Pedagogik texnologiya. –Namangan: NamMTI. 2004. 95-b.
 18. Farberman B. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. –Toshkent: "Fan", 2000. 146-b.
 19. Nishonaliev U.N., Shodiev N.SH., Muslimov N.A. Mehnat ta'limidan "Kasbga yo'naltirish asoslari" kursi bo'yicha metodik qo'llanma. –Toshkent: 2004. 12-b.
 20. Rashidov H.F., Ergashev SH.T., Boltaboev S. O'quvchilarni kasbiy yo'nalganligini aniqlash. Uslubiy qo'llanma. - T.: TDRU, 2004. 12-b.
 21. Tolirov O'Q., Sharirov Sh.S., Xolmatov R.Q. Darsdan tashqari mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'llash texnologiyasi. -Toshkent: O'zRFITI. 2004. 32-b.
 22. Xodjayev B. Pedagogik takt va texnika moduli bo'yicha o'quv-uslubiy majmua. –Toshkent: 2016. 95-b.
 23. Choriyev A., Xidirova B. Ma'ruzalar matni. –Qarshi: 2009. 56-b.
- REZYUME.** Ushbu maqolada pedagogik faoliyatni shakllantirish, nafaqat ularning pedagogik qobiliyatlarini rivojlantirishga, balki umumiy bilim va ko'nikmalarini oshirishga ham xizmat qilishi va bu jarayon orqali bolalar o'ziga xos xususiyatlarini boshqarishni o'rganish, bu esa kelajakda mustaqil va muvaffaqiyatli insonlar sifatida shakllanishlari haqida fikr-mulohazalar yuritilgan.
- РЕЗЮМЕ.** В данной статье рассматривается формирование педагогической деятельности, которая служит не только развитию их педагогических способностей, но и повышению их общих знаний и умений, а также посредством этого процесса дети учатся управлять своими особенностями, что в будущем поможет им развиваться как самостоятельным и успешным людям.
- SUMMARY.** This article discusses the formation of pedagogical activity, which serves not only to develop their pedagogical abilities, but also to increase their general knowledge and skills, and through this process, children learn to manage their own characteristics, which in the future will help them develop as independent and successful people.